

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Doğa Turu Deneyimi ve Doğa Yürüyüşü Yönetimi: Turist Rehberlerinin Perspektifinden Fenomonolojik Bir Çözümleme*

Funda ÖN**^a, Hande AKYURT KURNAZ^b, F. Özlem GÜZEL^c

^a Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Seyahat İşletmeciliği, MUĞLA, Türkiye, E-posta: fundaon@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2428-7803

^b Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği, BOLU, Türkiye, E-posta: handekurnaz@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9712-6387

^c Akdeniz Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği, ANTALYA, Türkiye, E-posta: ozlemguzel@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0081-3530

Öz

Doğa ile kısa süreli de olsa iç içe yaşamak isteyen ve doğayı deneyimlemek isteyen turistler, doğaya dayalı turların giderek popüler olmasına neden olmaktadır. Bu aktiviteleri yaparken turist kendisini yönlendirecek, yol gösterecek birisine (turist rehberine) ihtiyaç duymaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, doğa yürüyüşünde gerçekleştirilen rehberlik uygulamalarının neler olduğunu ortaya koymak ve bu alanda uzmanlaşmak isteyen turist rehberlerine ve turist rehberi adaylarına doğa yürüyüşü turlarının nasıl uygulandığına dair ipuçları sunmaktır. Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojik araştırma deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojik araştırmada bireysel deneyimler önemli olduğu için araştırma konusu edilen fenomene yönelik tecrübeyi yaşamış kişiler örnekleme oluşturmalıdır. Bu bağlamda araştırma kapsamında amaçlı örnekleminin kullanılması uygun görülmüştür. Araştırmanın arkasında yatan fikre erişim sağlayabilmek için doğa yürüyüşü rehberliği yapan ve doğa turu yönetimi deneyimine sahip olan turist rehberleri ile görüşme yapılmıştır. Bulgular, turist rehberlerinin doğa turu deneyimine yönelik algılarının doğa turunun anlamı, yapısı ve çeşitleri ile doğa turuna katılan turist profili ve motivasyonları olarak beş başlık; doğa yürüyüşü rehberliği boyutlarının tur öncesinde, tur esnasında ve tur bitiminde yapılması gerekenler olarak üç başlık altında değerlendirdiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra, doğa turlarında karşılaşılan olağanüstü durumlar hakkında bilgiler verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Doğa Turizmi, Doğa Turları, Uzmanlaşma.

The Nature Tour Experience and Trekking Management: A Phenomenological Analysis in terms of Tourist Guides

Abstract

Tourists who want to live in a short time with nature and want to experience nature cause nature-based tours to become increasingly popular. While doing these activities, tourists need someone to guide them. The aim of this study is to reveal what the guiding practices are performed in trekking and to provide tips to tourist guides and candidates who want to specialize in this field on how trekking tours are implemented. In this research, phenomenological research design, which is one of the qualitative research approaches, was preferred, and purposeful sampling was made within the scope of the research. The meetings were held with tourist guides who were guided by trekking and who had experience in nature tour management. The findings include five topics as the meaning, structure and types of the nature tour of the perceptions of the tourist guides about the nature tour experience, and the tourist profile and motivations of the nature tour. Also the findings shows that the dimensions of trekking guidance are evaluated under three headings as things to do before, during and after the tour. In addition, information is given about the extraordinary situations encountered in nature tours.

Keywords: Tour Guide, Nature Tourism, Nature Tours, Specialization.

JEL CODE: L83, Z32

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 01.03.2021

Birinci Düzeltme : 30.04.2021

İkinci Düzeltme : 17.05.2021

Kabul : 16.06.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Ön, F. & Akyurt Kurnaz, H. & Güzel, F. Ö. (2021). Doğa Turu Deneyimi ve Doğa Yürüyüşü Yönetimi: Turist Rehberlerinin Perspektifinden Fenomonolojik Bir Çözümleme, Turizm Akademik Dergisi, 8 (2), 191-206.

* Çalışmada veri toplama süreci 01 Ekim - 20 Aralık 2019 tarihlerinde tamamlanmış olup, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. Bu nedenle etik kurul onayına gerek bulunmamaktadır.

** Sorumlu yazar e-posta: fundaon@mu.edu.tr

GİRİŞ

Doğa turizmi, nispeten gelişmemiş bölgelerde doğal manzara, su kaynakları, bitki örtüsü ve yaban hayatı gibi kaynaklara bağımlı olarak gelişen ve koruma altına alınmış özel alanlar, milli parklar, hayvanat bahçeleri, yaban hayatı gibi doğal alanlarda gerçekleştirilen bir turizm çeşididir (Job & Paesler, 2013; Mckercher & Chan, 2005). Doğaya dayalı turizm; eko turizm, doğa turizmi, yeşil turizm, kırsal turizm gibi adlarla da anılmakta, doğadan ve doğanın yaban hayatından etkilenen, doğa ile iç içe olmayı seven, doğaya yönelik çalışmalar yapan, aynı zamanda kültürel çekiciliği bulunan nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş alanlara seyahatleri içermektedir (Luzar, Diagne, Ecgan & Henning 1998'den Akt. Köroğlu, Köroğlu & Alper, 2012). Doğa turizmi kapsamında doğal miras alanları olarak şunlar sıralanabilir; volkanik şekiller, travertenler, peribacaları, mağaralar, kaplıcalar, ormanlar, dağlar, göller, çöller, adalar, doğal biyotik alanlar, jeo parklar, doğal anıtlar, milli parklar, biyosfer ve biyogenetik rezerv alanları, su altı alanları (Güzel, 2019:113).

Yapılan etkinliğin özelliği bakımından eko turizm aktivitelerinden eğlenmeye dayalı aktiviteler arasında yer alan (Polat, 2006) doğa yürüyüşü; uzun mesafeli yürüyüşler, yöresel bir köy ziyareti ve yöre halkıyla etkileşim kurarak aynı yaşamı paylaşma, doğa ile baş başa kalma, doğal güzellikleri seyretme ve doğal hayatı inceleme, maceralı deneyimler yaşama, dağ yürüyüşü, doğa yürüyüşü, kuş/kelebek/bitki gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı, vahşi yaşamı izleme, kampçılık, dağ tırmanışı, olta balıkçılığı, rafting, kano, su kayağı, bitki gözlemciliği, at biniciliği vb. bir takım aktiviteleri içermektedir (Yılmaz, 2008; Ingram & Durst, 1989). Bu aktiviteler, turistlere doğal bir ortamda canlı türleri ve yaşam süreçleri hakkında bilgi edinmek, fiziksel olarak doğanın içinde bulunmak, doğa olaylarına tanık olmak, doğayı yakından tanımak için deneyim fırsatı yaratmaktadır (Cheng, Cheung, Chow, Fok & Cheang, 2018; Silverberg, Backman & Backman, 1996). Bu bağlamda doğa turistleri çoğunlukla şehir hayatının getirdiği stres ve trafikten bıkmış olan ve bu kötü durumdan kurtulmak isteyen turist tipleri olarak ortaya çıkmaktadır (Texas Parks & Wildlife Department, 2002).

Söz konusu literatür incelemesinde genellikle doğa yürüyüşü rehberlerinin rolleri ve sahip olması gereken özelliklerin irdelendiği görülmektedir. Ancak rehberlerin doğa yürüyüşü yönetimi bağlamında çalışmalarda ele alınmadığı keşfedilmiştir. Bu noktada bu araştırmanın temel problemleri ortaya çıkmaktadır. Çalışmada yürüyüş rehberlerinin doğa turu deneyimine kavramsal bakış açıları irdelenirken, doğa yürüyüşü rehberliğinin doğa turları sürecinde yönetsel adımları ele alınacak ve söz konusu olası olağandışı olayların

betimlemesi/çözüm önerileri irdelenecektir. Bu bağlamda araştırmanın amacı doğrultusunda temel ve alt araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

Temel Araştırma Sorusu: Turist rehberlerinin doğa yürüyüşü rehberliği algısı nasıldır?

Alt Araştırma Sorusu 1: Doğa turu deneyimi boyutları nelerdir?

Alt Araştırma Sorusu 2: Doğa yürüyüşü rehberliği yönetimi boyutları nelerdir?

Alt Araştırma Sorusu 3: Doğa yürüyüşü deneyimlerinde ortaya çıkabilecek olağandışı durumlar nelerdir? Önlenmesi için öneriler sunulabilir mi?

Doğa turizmi doğal manzarayı keşfetmek ve deneyimlemek amacıyla nispeten bozulmamış doğal alanlarda yapılan trekking/doğa yürüyüşleri, doğa rehberliği açısından öne çıkan bir uzmanlık alanı haline gelmiştir (Poudel & Nyaupane, 2016; Gyimothy & Mykletun, 2004; Yamada, 2011). Giderek artan bir turizm türü olan doğa turizminin kavramsal çerçevesinin belirlenmesi ve doğa yürüyüşlerini yönetim aşamasında uzman rehberlere pratik ipuçları sağlayacak bu çalışma keşfedici öncül bir çalışma olması bakımından özgün bir değer taşımaktadır. Özellikle çalışmanın bulgularının doğa yürüyüşü rehberliği alanında uzmanlaşmak isteyen rehberlere ve turizm öğrencilerine uygulamaya dönük pratik bilgiler sağlayacağı varsayılmaktadır.

DOĞA TURU REHBERLİĞİ

Turist tipolojilerinde var olan değişim ve dönüşüm ile birlikte, özel ilgi turlarına ilginin artmasıyla birlikte rehberlikte uzmanlaşmanın da önemi giderek artmıştır. Uzman rehberler botanik, eko-turizm, flora-fauna gibi belirli bir konuda; dağ/doğa, avcılık, yürüyüş, macera, su altı dalış gibi belirli bir etkinlik alanında veya özel turizm mekanlarında/özen yerlerinde uzmanlaşmaktadırlar (Tetik Dinç & Gülü Demirebulat, 2019). Uzmanlaşma alanı kapsamında giderek önemi artan bir alan da doğa turu rehberliğidir ve bu alanda turist rehberliğine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır (Tetik Dinç & Gülü Demirebulat, 2019; Yamada, 2011). Çünkü turistler, doğa rehberleri aracılığıyla yerel doğayı anlar ve deneyimlerler (Yamada, 2011).

Doğa, rehberlerin temel geçim kaynağıdır ve rehberler doğal çevrenin gelecekte bozulması konusunda derin duygu ve endişelere sahiptirler (Schaller, 2016). Doğa turu rehberleri doğa alanlarına ve daha önce keşfedilmemiş bölgelere kolay ulaşabilmesi nedeniyle doğanın korunmasına katkı sağlayan turizm çalışanlarıdır (Köroğlu & Güzel, 2014; Haig & McIntyre, 2002). Bu sebeple rehberler, eko-turizm ve doğaya dayalı turizm içerisinde doğal kaynaklara yönelik olumsuz et-

kileri azaltmak için roller üstlenirken, doğayı koruma bilinci geliştirmektedir (Poudel & Nyaupane, 2016; Yamada, 2011; Ormsby & Mannle, 2006; Black & Weiler, 2005). Hatta Yamada (2011), çevreyi koruma ve çevre eğitiminin yaygınlaştırılması bağlamında doğa rehberliğinin bir araç olduğunun altını çizerken, doğa rehberlerinin temel rollerinden birisinin doğal kaynaklara yeni değer katmak, bunların korunmasını sağlayacak şekilde farkındalık oluşturmak ve turistlerin çevreye saygılı davranışlar sergilemesini kolaylaştırmak olduğunu belirtmektedir (Yamada, 2011).

Doğa rehberleri; sürdürülebilirlik bilgisi, yerel çevre sorunları, dünya ticaretinin yerel alanlar üzerindeki etkisi konularında çevreye duyarlı olan gezginleri bilgilendirmekte, eğitmekte ve onları çevre konusunda olumlu adımlar atmaya teşvik etmektedir. Yerel gelenekler, yerel tarih, çalıştığı alanın dünyadaki yeri, ekoloji ve çevre ile nasıl ilişkili olduğunu anlatmaktadır (Environmental Science, 2020). Weiler & Black (2003) doğa rehberleriyle ilgili yedi bilgi ve beceri alanını şu şekilde listelemiştir: turistlerin ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılama becerisi; yasal, etik ve güvenlik gerekliliklerine göre rehberlik etme yeteneği; destinasyon hakkında genel bilgi; doğru ve ilgili yorum sunma yeteneği; kültürlerarası ihtiyaçlara ve farklılıklara duyarlılık; eğlenceli ama eğitici mesajlar verme yeteneği ve bir grubu yönetme yeteneği. Bu yetkinliklerin eğitim yoluyla edinilmesi gerektiğini savunarak doğa içerisinde bu eğitimlerin yapılabileceğini belirtmişlerdir. Doğa rehberlerinin üç temel konu içerisinde eğitimleri olabilmektedir. Bunlar rehberlik, kaynaklar ve turistlerdir. Birincisi tur rehberleri, kaliteli hizmet sunabilmek için anlatım konusunda planlama ve tasarlamaya hâkim olmalıdır. Doğa içerisinde anlatım, doğa rehberlerinin oynadığı en baskın rol olarak belirtilmektedir (Black & Weiler, 2005). İkincisi, tur rehberleri kaynakları ve ürünleri korumak ve turistlerin onları daha iyi anlamalarını sağlamak için doğru bir şekilde doğayı anlamaları gerekmektedir. Bu bilgiler destinasyona özgü olabilmekte ve yerel olarak değerlendirilebilmektedir. Üçüncüsü ise, tur rehberleri turistlerin gereksinim duydukları ihtiyaç, istek, dil ve kültürlerarası farklılıkları anlamalı ve turistlerin ödediği paranın karşılığını alabilmelerini sağlamalıdır (Salazar, 2007).

Doğa turizmi, macera turizmi ve kültür turizmi içinde ele alınan yürüyüş turları, doğal manzarayı keşfetmek ve tadını çıkarmak amacıyla nispeten bozulmamış doğal alanların izlerinde yapılan günlük yürüyüşler anlamına gelmektedir (Poudel & Nyaupane, 2016). Vahşi alanlarda ve uzak-keşfedilmemiş alanlarda yapıldığı için yürüyüş turları özenli bir tur rehberliği gerektirmektedir. Çevreye duyarlı turizmin ekolojik ve sosyal hasara yol açmadan kaliteli ve keyifli bir turist deneyimi sağlama hedefi bulunmakla birlikte, bu alan-

da rehberlik yapan turist rehberinin önemli rolleri vardır (Poudel & Nyaupane, 2016; Weiler & Davis, 1993). Weiler & Davis (1993)'e göre; doğa yürüyüşü rehberi altı farklı role sahiptir. Bu roller tur yönetimi-grup odaklı boyutta organizatör (dış yönlendirilmiş) ve ağırlayıcı (iç yönlendirilmiş) roller; deneyim yönetimi-bireye odaklı grup lideri (dış yönlendirilmiş) ve öğretmen (iç yönlendirilmiş) rolü; kaynak yönetimi-çevreye odaklı boyutta motive edici (dış yönlendirilmiş) ve çevre yorumlayıcı (iç yönlendirilmiş) rolü olarak sınıflandırılmıştır. Benzer şekilde özellikle dağda doğa yürüyüşü rehberlerini sorumlu turizm ile bağdaştıran Poudel & Nyaupane'nin (2016) yaptığı araştırmada yürüyüş rehberlerinin altı önemli rolü ortaya çıkmıştır. Bunlar: grup lideri, tur lideri, öğretmen, organizatör, yorumlayıcı ve motivasyon sağlayıcıdır. Koroğlu & Güzel'in (2014) yaptıkları bir araştırmada da rehberlerin, turistlerin doğaya karşı sorumlu davranış göstermeleri hususunda motive edici rollerinin olduğu gözlemlenmiştir. Tetik Dinç & Gülü Demirebulat (2019) yaptıkları literatür incelemesinden yola çıkarak temel olarak doğa turu rehberinin sahip olması gereken özellikleri belli başlıklar altında toplamışlardır. Bu başlıklar şunlardır;

- Flora-fauna hakkında bilgi sahibi olmalı,
- Rota ve parkur bilgisi olmalı,
- Teknik ekipman kullanımını bilmeli,
- Kapsamlı ilkyardım bilgisine sahip olmalı, sertifikalandırılmalı,
- Doğa turizmi içerisinde güvenlik bilgisine sahip olmalı,
- Yörenin hava koşullarını bilmeli,
- Çalıştığı yörede yasal sorumlulukları bilmeli,
- Doğayı yorumlayabilmeli,
- Çevreye duyarlı davranışlar konusunda örnek olmalı.
- Grup üyelerinin fiziksel koşulları ve aktiviteler hakkında bilgi sahibi olmak
- Doğa alanları hakkındaki yasal sorumluluk ve prosedür bilgisine sahip olmak,
- Tehlikelere karşı grubunun güvenliğini sağlama hususunda bilgi ve beceriye sahip olmak.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Turist rehberlerinin perspektifinden doğa yürüyüşünde gerçekleştirilen rehberlik uygulamalarının neler olduğunu ortaya koymak ve bu alanda uzmanlaşmak isteyen turist rehberlerine ve adaylarına doğa yürüyüş-

şu turlarının nasıl uygulandığına dair ipuçları sunmayı amaçlayan bu araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojik araştırma deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojik araştırmada bireysel deneyimler önemli olduğu için araştırma konusu edilen fenomene yönelik tecrübeyi yaşamış kişiler örnekleme oluşturmalıdır. Bu bağlamda araştırma kapsamında amaçlı örnekleme gidilmiştir. Öncelikle Antalya ve Muğla Turist Rehberleri Odası aracılığıyla doğa yürüyüşü rehberliği yapan turist rehberlerine ulaşılmış ve daha sonra doğa turu özel bir uzmanlaşma alanı olduğu için kartopu örneklemeden yararlanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme aşamasında araştırma sorusunun belirlendikten sonra, soru formları oluşturulmuş, görüşmeciler belirlenmiş ve görüşme aşamasına geçilmiştir. Araştırma amacı belirlendikten sonra, Creswell'in (2016) belirttiği gibi, bu araştırmacının arkasında yatan fikre erişim sağlayabilmek için doğa yürüyüşü rehberliği yapan ve doğa turu yönetimi deneyimine sahip olan turist rehberleri ile görüşme yapılmıştır. Araştırmacılar, konu ile ilgili başlıkları, varsayılan ifadeleri ve soru sırasını genelden özele şeklinde hazırlayarak kendisine bir rehber oluşturmaktadır. Ancak görüşme esnasında değişiklik olabildiği gibi planlanmamış sorular da sorulabilmektedir (Robson, 2015: 347). Bu doğrultuda araştırmacının amacına uygun olarak görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken, ilgili literatür incelenmiş ve sorular araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Görüşme formunun iç geçerliliğinin sağlanması için hazırlanan görüşme soruları iki farklı araştırmacı tarafından incelenmiş ve gelen öneriler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda; doğa yürüyüşü ve doğa yürüyüşü rehberliğine yönelik sorular yer almaktadır. Görüşmeler sırasında demografik sorular sonrasında amacına yönelik şu sorular yöneltilmiştir:

1. Doğa turu denildiğinde ne anlarsınız? Anlamı ve turist yapısı hakkında detaylı bilgi verir misiniz?
2. Doğa yürüyüşü rehberliği boyutları nelerdir?
3. Doğa yürüyüşü deneyimlerinde olağandışı ne gibi durumlar ortaya çıkabilir? Bu durumların önlenmesi için alınması gereken önlemler nelerdir?

Görüşmeler, zaman ve kaynak tasarrufu sağlaması sebebiyle telefon ve internet aracılığıyla gerçekleştirilmiştir (Robson, 2015: 346). Araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 14 kişi araştırma örnekleme dâhil edilmiştir. Görüşmelerden önce katılımcılara araştır-

manın amacı açıklanmış ve konuşmaların ses kaydı yapılması için izin alınmıştır. Görüşmeler, 01 Ekim – 20 Aralık 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmesi sebebiyle etik kurul onayına gerek bulunmamaktadır.

Görüşmeler, 30-40 dakika arasında sürmüştür. Görüşülen kişi sayısı arttıkça, doğa yürüyüşü rehberliğine ilişkin veriler de tekrarlamaya başlamış ve görüşmeler veri doygunluğuna erişildi kararı ile sonlandırılmıştır. Görüşmelerin yazıya aktarılması esnasında katılımcılar kodlar (K1, K2...) ile tanımlanmıştır. Stones (1988), fenomenolojik araştırmadaki işlevin kelime betimlemesinin yapılması olduğunu varsaydığı için bu araştırmada veriler betimleyici analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz; görüşmelerden elde edilen verilerin olduğu gibi gösterildiği, anlatıldığı basit bir analiz şeklidir (Sönmez & Alacapınar, 2014: 244). Bu analizde amaç, doğrudan bir konunun tanımlanması ve açıklanmasıdır. Betimsel analizde, görüşme formunda yer alan sorular ya da temalar temel alınarak konu başlığı haline getirilmektedir (Ekiz, 2015: 75-76).

Geçerlilik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmada araştırmacı araştırdığı olguyu, olabildiğince yansız gözlemleyebilmelidir (Yıldırım & Şimşek 2013). Bu bağlamda nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik konuları önem arz etmektedir. Araştırmacının geçerlilik ve güvenilirlik kriterlerinin sağlanması için Merriam'ın (1988) üzerinde durduğu iç geçerlilik (inandırıcılık), dış geçerlilik (aktarabilirlik), iç güvenilirlik (tutarlılık) ve dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) konularına öncelik verilmiştir. Bu araştırmada iç geçerlilik sorunsalının ortadan kaldırılması için görüşme soruları hazırlanırken ilgili yazın detaylı ve dikkatlice incelenmiştir. Katılımcıların sunacağı verilerin doğru/yalın bilgiler olması ve verilerin saklanacağı hususu üzerinde durulmuştur. Dış geçerliliği sağlayabilmek için araştırma süreci detaylı olarak açıklanmıştır. İç güvenirliliğin sağlanması için elde edilen veriler objektif olarak yorumlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanarak karşılaştırılmış ve kodlar arasında tutarlılık yüzdelerinin yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmacıların kodlamaları arasında Yüksel & Yüksel'in (2004) belirttiği gibi uyum sağlanmıştır. Dış güvenilirlik, çalışmada toplanan tüm veriler, kodlamalar, analizler, tablolar vb. tüm belgeler bir uzman tarafından teyit incelemesi yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmaya katılan turist rehberlerine ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Katılımcılar veri çözümlemesi esnasında K1, K2 şeklinde belirtilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların hepsi

erkektir. Bu da kadın turist rehberlerinin doğa yürüyüşü rehberliğini pek tercih etmediğini göstermektedir. Katılımcıların çoğu 33-42 yaş aralığında ve lisans mezunudur. Buradan anlaşılmaktadır ki, turistlere doğru ve güvenilir bilgiler veren turist rehberleri eğitime önem vermektedir. Yıl bazında rehberlik tecrübelerine bakıldığında, çoğunun 10-18 yıldır turist rehberliği mesleğini icra ettikleri görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (12 kişi) İngilizce dilinde rehberlik yapmakta ve buna bağlı olarak da başta İngiliz ve Amerikalı turistler olmak üzere, İngilizce konuşan ülkelerden gelen turistlerle çalışmaktadırlar.

Tablo 1. Katılımcılara Yönelik Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Tecrübe	Çalıştığı Milliyetler	Çalıştığı Diller
K1	Erkek	34	Önlisans	13	İngiliz, Türk	İngilizce, Türkçe
K2	Erkek	40	Lisans	18	Amerikalı, Kanadalı, Avustralyalı, Singapurlu, Malezyalı, Brezilyalı	İngilizce, Portekizce
K3	Erkek	37	Lisans	14	İngiliz, Avustralyalı, Alman, İsviçreli, İsveçli, Amerikan	İngilizce, Almanca
K4	Erkek	34	Lisans	11	Amerikan, İngiliz, İspanyol, Avustralyalı	İngilizce
K5	Erkek	59	Yüksek Lisans	40	Alman	Almanca
K6	Erkek	33	Yüksek Lisans	5	Fransız, Kanadalı, İsviçreli, Türk	Fransızca, İngilizce, Türkçe
K7	Erkek	53	Yüksek Lisans	21	Rus, Bulgar, Türk	Rusça, Bulgarca
K8	Erkek	41	Lisans	17	İngilizce Gruplar	İngilizce
K9	Erkek	33	Lisans	10	Amerikan, Avrupalı, Türk	İngilizce
K10	Erkek	42	Lisans	16	İngiliz, İspanyol, Koreli	İngilizce, İspanyolca
K11	Erkek	53	Lisans	27	İngilizce Gruplar, İskandinav	İngilizce
K12	Erkek	42	Doktora	5	Avustralyalı, Amerikan, Uzakdoğulu	İngilizce
K13	Erkek	40	Lisans	20	İngiliz, Amerikan	İngilizce
K14	Erkek	42	Lisans	18	Amerikan, İngiliz	İngilizce

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, 3 temada toplanmıştır. Bunlar; Doğa Turu Deneyimi, Doğa Yürüyüşü Rehberliği ve Önerilerdir.

Alt Araştırma Sorusu 1'e Yönelik Bulgular: Doğa Turu Deneyimine Yönelik Algı

Çalışmada öncelikle doğa turu deneyimine ilişkin algılar ölçülmek istenmiş ve doğa turunun anlamı, yapısı, çeşitleri, turist profili ve motivasyonları boyutlandırılmıştır. Şekil 1'de turist rehberlerinin doğa turu deneyimi algısı boyutlarının çözümlemesinin görsel ifadesi görülmektedir.

Katılımcıların doğa turu deneyimine ilişkin anlamsal algılar şu başlıklar altında toplanmıştır; özgürlük, doğa, özel ilgi alanı, spor dalı, rekreatif bir faaliyet, terapi, kaçış, sağlık, macera ve huzur. Bazı katılımcıların doğa yürüyüşü ile ilgili söyledikleri sözler şu şekildedir:

“...doğa turları genelde yürüyüş yapılan rotadaki bitkileri kuşları ve tarihi yerleri inceleyerek geçer. Doğadaki ve yöredeki bitkileri, hayvanları, kültürel yapıyı, örf, adet ve gelenekleri öğrenirsiniz.” (K4)

“Doğanın içinde olmak en güzel terapi kimi zaman da insanın sınırlarını zorladığı bir mücadeledir.” (K9) sözleriyle anlatmıştır.

Katılımcılar, doğa yürüyüşü turlarının günlük ya da haftalık zaman diliminde gerçekleştirildiğini, konakmanın çadır, kamp, bungalow tarzı yerlerde yapıldığını,

öğle yemeklerinde piknik yapılabildiği ya da köy evlerinde yemek yenilebildiğini, günlük 15-18 km yürüyüş yapıldığını ve yürürken görülen bitki, kuş, yaban hayatı ve kültürel objeler hakkında bilgi verildiğini dile getirmişlerdir. Bunlara ek olarak; grup ya da bireysel olarak yapılabileceği, eşya taşınması için araç ihtiyacı olabileceği belirtilmiştir. Bir katılımcı doğa yürüyüşü turlarına ilişkin şu örneği vermiştir;

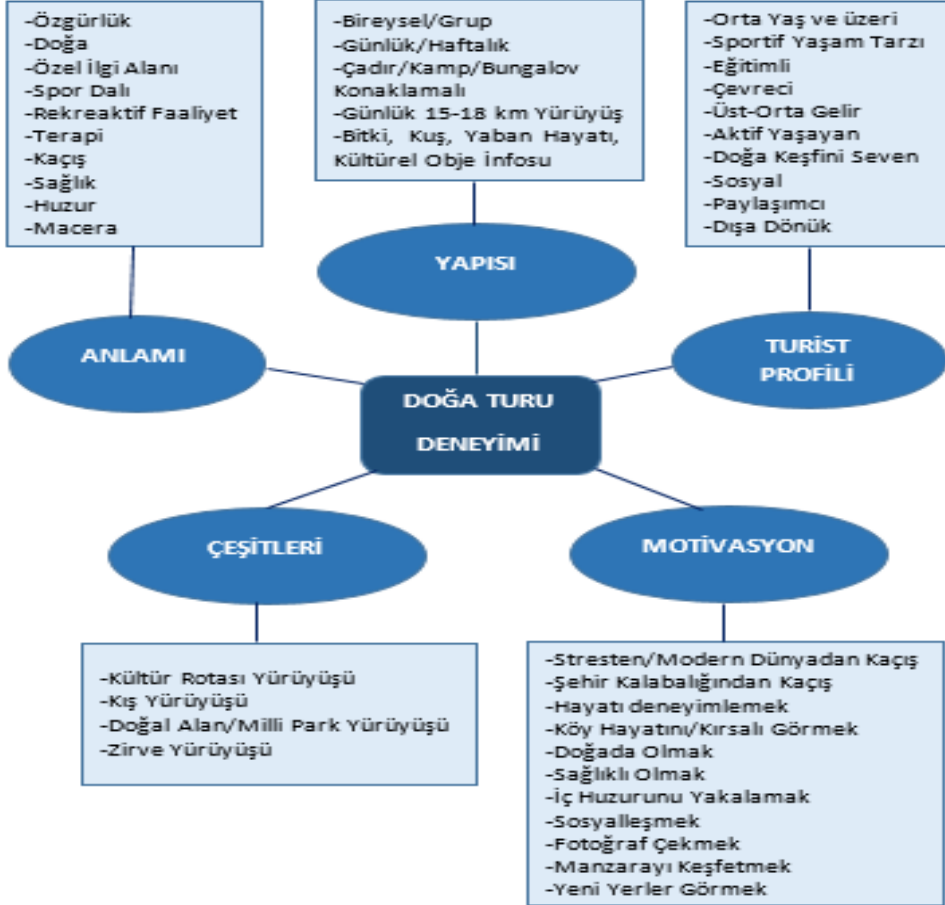
“Örneğin, bir yaban domuzu ayak izi gördüğümüzde misafir bunların hangi hayvana ait olduğunu bilmek ister ya da arı kovana gördüğünde arıcılık hakkında bilgilendirme yapmak gerekir.” (K4)

Yapılan görüşmeler sonucunda doğa yürüyüşü turlarının çeşitleri şu şekilde sınıflandırılmıştır;

- Doğal bir alanda, milli parkta gerçekleştirilen yürüyüşler,

- *Kültür rotası yürüyüşleri (bir antik kent veya kültürel miras ögesi görebileceğimiz yürüyüşler),*
- *Teknik malzeme kullanılarak yapılan yürüyüşler (Hedik, kazma, krampon),*
- *Zirve yürüyüşleri (mevsime göre teknik malzeme gerekebilir).*

şılmaktadır. Bunun yanı sıra, hali hazırda sportif olan kişilerin bu özelliklerini tatillerine de taşımak ve farklı bölgelerde doğa yürüyüşünü deneyimlemek istedikleri ortaya çıkmıştır. Bir katılımcı (K9) ise "...spor yapmak, kilo vermek motivasyonu ile gelen insanlarla da karşılaştık." sözlerini dile getirmiştir.

Şekil 1. Doğa Turu Deneyimi Algısı Boyutları Çözümleme Görseli

Katılımcılardan elde edilen bilgilere göre; doğa yürüyüşüne katılan turist profili, genelde orta yaş ve üzeri, yoğun şartlar altında çalışan, beyaz yakalı, sportif yaşam tarzı olan, eğitilmiş, bilgili, kültür düzeyi yüksek, çevreci, orta ve üst gelirli kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca aktif yaşamayı hedef edinen, doğayı keşfetmeyi seven, sürekli şehir yaşamını sevmeyen, sosyal, paylaşımçı, maceraya açık, yeni yerler ve yeni insanlar tanımaya açık yani dışa dönük kişilerdir.

Turistlerin doğa yürüyüşüne katılım nedenlerinin ise; modern dünya stresinden kaçmak, şehirlerin verdiği kalabalık, monoton tarzından kaçarak gerçek köy hayatını/kırsalı ve hayatın kendisini görmek, doğayı sevmek, doğayla iç içe olmak, sağlıklı yaşam, iç huzuru yakalamak, sosyalleşmek, yeni bölgeler görmek, manzaraları yaşamak ve fotoğraf çekmek olduğu anla-

Alt Araştırma Sorusu 2'ye Yönelik Bulgular: Doğa Turu Rehberliği Boyutları Çözümlemesi

Yapılan görüşmeler sonrası doğa yürüyüşü rehberliği yönetimi "tur öncesinde, tur esnasında ve tur bitiminde yapılması gerekenler" olarak sınıflandırılmıştır.

Doğa Yürüyüşü Öncesi Doğa Tur Yönetimi

Katılımcılardan alınan bilgiler doğrultusunda tur öncesi hazırlık çalışmalarının tur programına (saatlik, yarım gün, günlük, haftalık vb.) göre değişebileceği anlaşılmaktadır. Ancak genel olarak bir rehberin tur öncesinde yapması gerekenler şu şekildedir:

- Doğa yürüyüşüne çıkacak rehberin rota bilgisinin kesinlikle olması gerekir. Bu en önemli noktadır. B planı olabilecek kadar bölgeyi tanımalıdır.

- Gidilecek bölge hakkında kitap, harita ve broşürleri yanına almalıdır.
- Gidilecek bölgenin tarihi, coğrafyası, kültürü hakkında bilgi sahibi olmalıdır, rota üzerinde antik kent ya da benzeri anıtlar varsa o yer hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Aktivitenin gerçekleştirileceği bölgenin faunası ve florası hakkında gerekli araştırmalar yapılmalı ve bilgi sahibi olmalıdır.
- Doğa yürüyüşü öncesinde hava durumu hakkında bilgi edinmelidir.
- Doğa yürüyüşü için hava koşullarına uygun ekipman ve giyim malzemesi (bot, trekking pantolonu, trekking shortu, şapka, gözlük, güneş kremi, yağmurluk, bere, eldiven, tozluk, termos, grup büyükse telsiz vb.) hazırlanmalıdır.
- Rotanın haritasını yanında bulundurmalıdır. Yoksa GPS veya akıllı telefon GPS uygulamaları aracılığı ile rota koordinatları ve haritaları kaydetmelidir. Yine pusula olması tercihen önemlidir.
- Rota üzerinde bir değişiklik, sel, toprak kayması gibi ön görülemeyen olayların olup olmadığı bölgede bulunan yerel pansiyoncu, muhtar gibi kişilerden öğrenilmelidir.
- Sıcak içecek önemlidir. Yeterli miktarda yiyecek ve atıştırmalık (çikolata, incir, kayısı, çerez vb.) almalıdır.
- Tur kaptanını, gidilecek otel ve restoranları bir gün önceden aramalıdır.
- Müşteri uçak bilgileri ve detayları incelemelidir.
- Gerekirse aktivite öncesinde ısınma ve gerdirme hareketleri yapmalıdır.
- Katılımcıların sağlık durumları, kullandıkları ilaçlar ve alerjik durumları hakkında kendilerinden bilgi almalıdır.
- Fizik – kondisyonu iyi olmalıdır.
- Rehberde doğada ilkyardım eğitimi sertifikası ve ilkyardım çantası olmalıdır.

Bir katılımcı doğa yürüyüşü rehberliğinde tur öncesi yapılan hazırlıklar ile ilgili şu sözleri söylemiştir:

“Yanlış ayakkabı tercihi yürüyüşçü için zorluk çıkarmanın ilerisinde sıkıntılar yaratabilir. Yürüyüş bastonu zorunlu ihtiyaç değildir ama her zaman kolaylık sağlar.

Bunun dışında yürüyüş yapılacak mevsim ve hava durumu gözetilerek hazırlık yapılmalı. Yürüyüşte tüketilmek üzere yürüyüşün süresine göre değişken ama en azından 1 litre su ve kuruyemiş tarzı doğal ve yürüyüşçüyü sonrasında rahatsız etmeyecek atıştırmalıklar bulundurulmalı. İlk yardım çantası zorunludur.” (K6)

4 nolu katılımcı da “Her 2 yılda bir alınan Doğada İlk Yardım (First Aid in Wilderness) ve CPR sertifikasının” doğa yürüyüşünde mesleğini icra eden turist rehberleri için önemli olduğunu vurgulamıştır. Başka bir katılımcı (K14) ise, araziye giden bir rehberin her şeyi düşünmesi ve planlaması gerektiğini belirterek önemli bir hususun da “bazı yürüyüş turlarında konaklama, yeme – içme gibi ihtiyaçlar için kırsal yerler kullanıldığı ve bu tedarikçilerin banka vs. gibi ödeme araçlarına ulaşımı zor olduğu için rehberin bu ödemeleri peşin yapabilecek kadar ön ödeme alması ve aldığından emin olması gerektiğini” belirtmiştir.

Doğa yürüyüşüne katılan ziyaretçilerin tur öncesinde detaylı bir şekilde bilgilendirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Ziyaretçiler açısından yapılması gereken konular şunlardır:

- Tur programı ziyaretçiye anlatılmalı veya yazılı programda detaylı bir şekilde açıklanmalıdır.
- Tur öncesinde hava koşulları, getirmesi gereken spesifik malzemeler, grubun yapısı, zamanlama ve aktiviteler hakkında bilgi verilmelidir.
- Katılımcılara aktivitenin süresi hakkında, karşılaşılması muhtemel risk ve tehlikeler hakkında bilgi verilmelidir.
- Katılımcıların gerekli malzeme ve ekipmanlara sahip olduklarından emin olunmalıdır.
- Katılımcıların hava koşullarına uygun olarak doğru hazırlanması sağlanmalıdır.

Doğa Yürüyüşü Anında Tur Yönetimi

Çalışmaya katılan turist rehberlerinden elde edilen verilere göre; doğa yürüyüşü turu anında rehberin yapması gereken rutin işlemler ve sorumluluklar aşağıdaki gibidir:

- Yürüyüş turu ile ilgili genel bilgileri (uzunluk, zorluk, mola noktaları vb.) gruba aktarmalıdır.
- Turist grubuna nerede olduğumuz, başlangıç ve bitiş noktaları harita üzerinde anlatılmalıdır.
- Grubun dağılmasını önlemek ve geride kimse kalmadığından emin olmak için grubun en sonunda, doğa yürüyüşü konusunda deneyimli ve fiziksel kondisyonu iyi bir katılımcı belirlemeli ve onunla koordineli davranmalıdır.

- Yürüyüş rotasında dikkat edilmesi ya da uyulması gerekenler (en önde kimin gideceği, grubu en arkadan kimin gelerek kontrol edeceği, kişiler arasındaki mesafenin en fazla ne kadar olacağı, acil bir durumda iletişime geçip tüm grubu nasıl durduracağı, nasıl yardım çağıracağı) hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.
- Önceden belirlenen malzemelerin turistler tarafından getirilip doğru bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı mutlaka kontrol edilmelidir.
- Misafirlere günlük çikolata ya da meyvelerini sabahdan vermeli, dağıtılacak çerezi organize etmelidir.
- Sağlıklı bir aktivite gerçekleştirmelidir.
- Aktivite esnasında olası risk ve tehlikeler hakkında sürekli tetikte olmalı ve inisiyatif alarak bunlara sebebiyet vermemelidir.
- Kaza durumunda ilkyardım yapmalı ve ambulansa ulaştırmalıdır.
- Arada guruba gezilen bölge hakkında çeşitli ilginç bilgiler vermeli, bilgilendirici sohbetler etmelidir.
- Katılımcıları sürekli olarak gözlemlemelidir.
- Rehber yürüyüş boyunca hızını, çabuk yorulan, yavaş yürüyen ve arkada kalan yürüyüşçülere göre ayarlamalı, yürüyüş mesafesini korumalıdır.
- Gerekirse planda olmayan kısa molalar ile grubun rahatlamasına yardımcı olmalıdır.
- Kaybolmaya karşı kavşaklarda arkadan gelen üyeler beklenmeli, her kavşakta grup üyeleri sayılarak kimsenin kaybolmadığından emin olunmalıdır.
- Konaklama, yeme içme, ulaşım gibi öğeler an ve an takip edilir.
- Düzenli hava durumu kontrolü yapılmalıdır.
- Araçla buluşma yerlerini şoförle iyi koordine etmelidir.
- Grup yürüyüşe başladıktan sonra yürüyüşün uzunluğuna göre şoför, aksi bir durumda daha hızlı ulaşabilmek adına, yürüyüş başlangıç noktasında bekletilmelidir.
- Guruba rotanın geri kalan kısmıyla ilgili düzenli güncellemeler yapılmalıdır.

Bir katılımcı, doğa yürüyüşüne katılan turistlerin sağlıklı olmaları gerektiğini vurgulamıştır.

“Rehber, misafirlerin sağlık açısından veya karakter bakımından yapılacak yürüyüşe ne kadar uygun olduklarını gözlemlemeli ve duruma göre nasıl davranması gerektiğini değerlendirmelidir. İcabında bir misafirin yürüyüşe katılıp katılmayacağına dahi karar verebilir.” (K6)

Başka bir katılımcı ise, sürdürülebilirlik konusuna değinerek şu sözleri beyan etmiştir:

“Aktivitelerin sürdürülebilir olması için doğanın da varlığını koruması gerekli, bu etkinliklere katılan insanların da aynı bilinçte olması, rehberin bu konuda yol gösterici olması önemlidir.” (K9)

Doğa Yürüyüşü Sonrasında Tur Yönetimi

Katılımcılar, doğa yürüyüşü turu bitiminde yapılması gereken rutin işlemler hakkında şunları belirtmiştir:

- Gruptaki herkesin bitiş noktasına gelip gelmediği, iyi durumda olup olmadıkları ve sağlık durumları kontrol edilmelidir.
- Mutlaka bir grup toplantısı yapılmalı, kişiler dinlendirilmeli ve misafirlere ikramda bulunulmalıdır.
- Dinlenme esnasında gün boyunca olan durumlar hakkında misafirlerin düşünceleri alınmalıdır.
- Konaklamalı bir tur ise, konaklama ünitelerinin hazırlığı yapılmalı ve veda gecesi düzenlenmelidir.
- Veda gecesinde misafirlerin tur hakkındaki olumlu ve olumsuz (tur esnasında gözden kaçan, yapılmayan veya hatalı yapılan bir durum) görüşleri öğrenilmeli, misafirlerden tur ile ilgili geribildirim alınmalıdır.
- Malzemelerin eksiksiz bir şekilde, hasarsız kullanılıp kullanılmadığı kontrol edilmelidir.
- Tur ile ilgili ekipmanlar (ilk yardım, piknik ekipmanı gibi) acentaya ulaştırılmalıdır.
- Rehber, acenta yetkililerine göre gözleme ve deneyimleme imkânı olduğu için tur sırasında aksayan yönler hakkında acentayı bilgilendirmelidir.
- Grup memnuniyeti kibar bir şekilde sorulmalıdır.

- Acentanın isteği doğrultusunda memnuniyet anketleri misafirlere doldurtulmalıdır.
- Tur sonu raporu hazırlanmalı ve tur masrafları düzenlenmelidir.
- Acentaya turun güvenli bir şekilde bittiğine dair bilgi verilmeli ya da özel bir durum varsa acentaya bildirilmelidir.
- Dönüş süresi hakkında bilgi verilmelidir.
- Diğer haftalardaki aktiviteler hakkında misafirlere duyuru yapılmalıdır.

Bazı katılımcılar, tur bitimi ile ilgili şu sözleri söylemiştir:

“Genellikle bir köy kahvesine oturulup çay içilir.” (K6)

“Sağ isen, kazasız belasız döndüğünden, yatarken şükredersin.” (K7)

Alt Araştırma Sorusu 3'e Yönelik Bulgular: Doğa Yürüyüşünde Olağanüstü Durumlar ve Çözüm Önerileri

Olağanüstü Durumlar

Her turda olduğu gibi doğa yürüyüşü turlarında da bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Aktivitenin gerçekleştirildiği hava koşullarına, arazi yapısına göre olağanüstü durumlar farklılık gösterebilmektedir. Doğa yürüyüşü turlarında mesleğini icra eden turist rehberlerinin deneyimlerinden yola çıkarak karşılaşılabilecek olağanüstü durumlar; düşme, kazalar, yaralanmalar, zehirlenme, ayakkabı vurması, ayak burkulması – çıkması - kırılması, bacağına kramp girmesi, bilek ve kol kırılması, kişinin kaybolması, akrep-yılan-böcek-arı sokmaları, köpek saldırması ve varsa diğer vahşi hayvanların saldırması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bunlara ek olarak; turist rehberleri, turistlerin ihtiyaç duydukları ilaçları almaması, hava koşuluna bağlı olarak güneş çarpması, beklenmeyen hava koşulları ve bunlara bağlı olarak programda değişiklik yapılması, aşırı yağmurdan yol kaymaları, ani seller, vadi veya kanyon tabanında gerçekleştirilen yürüyüşlerde yamaçtan gevşek kayaların düşmesi, grup içi kavga vb. durumlarla da karşı karşıya kalabilmektedir. Turist rehberleri bu tarz olağanüstü durumlara karşı hazırlıklı olmalı, herhangi bir rahatsızlığı veya alerjisi olan misafirlere dikkat etmelidir.

14 nolu katılımcı, turlarda karşılaşılan olağanüstü durumların bir rehberin de başına gelebileceğini belirtmiş ve şunları söylemiştir:

“Grup üyelerinden birinin ya da rehberin ölümü - kaybolması, gün sonunda ulaşılması gereken yere ula-

şlamaması, hava şartları (sel, çığ, vs.) gibi sebeplerle grubun yürüyüşe devam edememesi ve oldukları yerden kurtarılması gerekliliği, hizmet aldığımız yerel tedarikçilerin başına olağanüstü durum gelmesi (Bir rehberin turunda o gece konaklayacağı evde cinayet işlenmişti)...” (K14)

Tur sırasında rehberlerin başına gelebilecek bu olağanüstü durumlara çözüm önerilerine yönelik yapılması gereken en önemli konu, turist rehberinin panik yapmaması, sakin kalıp durum değerlendirmesi yapması ve pratik bir çözüm bulmasıdır. Turist rehberlerinden alınan bilgiler doğrultusunda diğer çözüm önerileri şu şekildedir:

- Temel ilk yardım malzemesi çantası bulundurulmalı.
- İlk yardım eğitimi alınmalı ve acil durumlarda kurtarma ekiplerine ulaşılmalı.
- Harita, yürüyüş bastonu, ek su, ek telefon bataryaları, ses ile yardım için düdük bulundurulmalı.
- Hava raporlarına göre dikkat edilmeli.
- Sağlık sorunları olanlar mutlaka uyarılmalı ve kişisel sağlık gereksinimlerinin yanlarında getirildiğine emin olunmalı.
- Arı-böcek sokmasına karşı ilaç bulundurulmalı.
- Misafirlere yol üzerinde karşılaşılabilecek risklere, zorluklara ve kaza ihtimallerine karşı doğru bilgilendirilmeli.
- Aktivite esnasında olası risk ve tehlikelere karşı tetikte olunmalı.

En olağan üstü durumun ölüm olduğunu söyleyen 7 nolu katılımcı, “Grubundaki her bir kişinin sağlığı ile ilgili özel durumu, sportif performansı ve kabiliyeti hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Diğer şeyler yıllar geçtikçe olağanüstü olmaktan çıkar ve sıradanlaşır.” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Bir katılımcı da eğitimin önemini vurgulamış ve şu sözleri söylemiştir.

“Eğitim, Liderlik eğitimi, Trekking eğitimi, First Aid in Wilderness ve CPR eğitimi alınmalıdır. Dağcılık klüplerine üye olmak da farkındalık yaratabilir.” (K4)

Başka bir katılımcı (K14) ise, olağanüstü durumlara alınacak önlemler için Türkiye gibi ülkelerde eksikliklerin olduğunu belirterek hazırlık için “şirket içi eğitim, şirket içi kriz planlaması ve görev dağılımı, teknik ve sağlık ekipmanı, yedek telefon, acil aranacaklar listesi, rehberin harita ve topoğrafya okuma yeteneği ya da eği-

timi ve bölgenin iyi bilinmesi” konularına önem verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Olağan Üstü Durumlara Yönelik Önleyici Öneriler

Doğa yürüyüşü rehberliği yapan turist rehberleri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda doğa yürüyüşü turları ve bu alanda uzmanlaşmak isteyen rehber ve rehber adayları için öneriler ortaya çıkmıştır. Doğa yürüyüşü turlarına ilişkin öneriler:

- Doğaya zarar verilmemeli, doğa korunmalı.
- Mesafeyi, zorluk derecesini ve kendi fiziksel yeterliliğini bilen insanlar yapmalı.
- İlk yardım eğitimi almış kişiler tarafından organize edilmeli.
- Yürüyüş rotaları daha açık ve uygulanabilir olmalı.
- Alternatif rotalar oluşturulmalı, arkeolojik alanlar ile kombine edilmeli, özel ilgi alanlarına göre dizayn edilmeli, örneğin fotoğrafçılık, flora fauna gibi.
- Konaklama sorunu giderilmeli.
- Yürüyüş yapılan yerlerdeki yerel halk bilinçlendirilmeli.
- Bu işin eğitimini veren kişiler yürüyüş patikalarında tecrübe edinmeli ya da yürüyüş patikalarında tecrübeli kimseler tarafından eğitim verilmeli.
- Yürüyüş turlarının tanıtımı yapılmalı ve altyapı eksiklikleri giderilmeli.

Bir katılımcı ise doğa yürüyüşü turlarına ilişkin önerisini şu sözleriyle belirtmiştir:

“Ülkemizdeki parkurlar, turistik bir ürün olarak acentalar tarafından yurt dışındaki (veya yurtiçindeki) operatörlere pazarlanabilmelidir. Ancak gerek yerli ve gerekse yabancı turistler bu parkurlara tek başına veya grup halinde rehbersiz olarak serbest salınmamalıdır. Doğa yürüyüşü parkurları endemik bitkiler, nesli tükenmekte olan çeşitli canlılar veya arkeolojik kültür varlıklarını barındırmaktadır. Doğa yürüyüşü amacıyla doğada gezen turistlerin gördükleri zenginlik karşısında şaşabileceği ve onları sahiplenme ve yanında alıp götürme güdüsünü yaşayabileceği unutulmamalıdır.” (K7)

Başka bir katılımcı, yürüyüş turlarında rehberin önemini vurgulamıştır.

“Doğa yürüyüşü yapacak olan kişiler bunun parkta bahçede yürümekten farklı olduğunu bilmeliler ve tanı-

madıkları bir yerde yürüyeceklerse, ne kadar deneyimli olurlarsa olsunlar rehber almalılar.” (K6)

Doğa yürüyüşü turlarında uzmanlaşmak isteyen rehber ve rehber adayları için öneriler ise şu şekildedir:

- Bu alanda faaliyet gösteren tecrübeli acentalarla temas halinde olmak, gerekirse bir kaç yıl yürüyüş turu yapan rehberlerin yanında apranti olarak turlara, gruplara katılmak.
- Yeni rota ve yeni patikalar keşfetmek.
- Doğayı sevmek, doğa ile barışık olmak, patikalarda yürüyüş yaparak kendilerini doğaya adapte etmeye çalışmak.
- Bir yürüyüş kulübüne üye olmak, yürüyüş rotalarını öğrenmek, kültür rotaları derneğinin gönüllü aktivitelerine katılmak ve dernekten destek almak.
- Doğada kamp vb. etkinliklere katılmak, kampçılık eğitimleri almak.
- Üniversitelerin dağcılık kulüplerinden ya da bölgelerindeki spor kulüplerinde “dağcılık” branşında sporcu olmak, kulübün düzenlediği doğa yürüyüşü ve dağcılık eğitimi etkinliklerine katılarak kendilerini bu alanda geliştirmek. Kulüpte alacakları eğitimler neticesinde sertifika sınavına girip dağcı, yürüyüş lideri veya dağ mihmandarı sertifikası sahibi olmak.
- Doğa hakkında yeterince bilgiye sahip olmak (flora, fauna, jeoloji, diğer doğa bilimleri vb.)
- İlk yardım bilgisine sahip olmak.
- Fiziksel kondisyon, risk değerlendirme ve analizi konusunda kendilerini geliştirmek, hiçbir durumda kendisini veya katılımcıları tehlikeye atacak maceralara kalkışmamak.

Bir katılımcı ise, rehberlerin kesinlikle doğa yürüyüşü alanında uzmanlaşmalarını tavsiye etmektedir. Nedenlerini ise şu sözleriyle açıklamıştır:

“Sezonlarını uzatmaları için çok uygun bir daldır. Doğada yürüyüş yapan ve liderlik yapan bir rehberin kendine güveni artar. Bu durum diğer rehberlik alanlarına da yansır. Navigasyon yeteneği artar. Bu durum diğer rehberlik alanlarında da pozitif etki yapar. Mesleki opsiyonlarını arttırdıkları için sektörde tutunma ve aranma yüzdeleri artar. Fizik – kondisyon artımı başka bir pozitif etkidir. Yürüyüş yapan misafirlerin tekrar tur yapma şansı yüksek olduğu için iş şanslarını arttırırlar.” (K14)

SONUÇ

Dünya turizmde yaşanan gelişmelere bağlı olarak, çoğunlukla kitle turizmini tercih eden turistlerin de istek ve ihtiyaçları değişmiştir. Bu da turizm endüstrisinin ürün çeşitlendirmeye gitmesini sağlamış ve turistlerin beklentilerini karşılamak üzere farklı turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Ekoturizm de bu çeşitlerden birisidir. Yoğun çalışma hayatı, şehirleşme, trafik vb. durumlardan sıkılan insanların doğayla baş başa olmak, rahat bir nefes almak ve sağlıklı yaşam gibi nedenlerle doğa turlarını tercih ettiği bir ortamda, turist rehberleri kişisel gelişimlerine önem vermeli, hedef pazarın tercihleri doğrultusunda belirli alanlarda uzmanlaşmalıdır. Bu bağlamda çalışmada doğaya dayalı turizm etkinliklerinden biri olan doğa yürüyüşü uygulamaları fenomonolojik bir çözümleme ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yapılan görüşmeler sonucunda, turist rehberlerinin doğa turu deneyimine yönelik algıları doğa turunun anlamı, yapısı ve çeşitleri ile doğa turuna katılan turist profili ve motivasyonları olarak beş boyut altında toplanmıştır. Doğa turu; özgürlük, doğa, özel ilgi alanı, spor dalı, Rekreatif bir faaliyet, terapi, kaçış, sağlık, huzur ve macera anlamına gelmektedir. Doğa turları; bireysel veya günlük yapılabilirdiği gibi, grup veya haftalık olarak da yapılabilir. Doğa turları konaklamalı ise çadır, kamp veya bungalov tercih edilmektedir. Turlarda günlük 15-18 km yürüyüş yapılmasının yanı sıra, flora, fauna ya da kültürel bilgiler verilmektedir. Doğa turları; kültür rotası, kış, doğal alan/millî park ve zirve yürüyüşleri olarak çeşitlenmektedir.

Doğa turlarına katılan turist profilinin orta yaş ve üzeri, beyaz yakalı, sportif ve aktif yaşam tarzı benimseyen, eğitilmiş, çevreci, üst-orta gelirli, doğa keşfini seven, sosyal paylaşımcı ve dışa dönük olduğu ortaya çıkmıştır. Turistlerin doğa yürüyüşünü tercih etme motivasyonlarının ise, stresten/modern dünyadan kaçış, şehir kalabalığından kaçış, hayatı deneyimlemek, köy hayatını/kırsalı görmek, doğada ve sağlıklı olmak, iç huzuru yakalamak, sosyalleşmek, fotoğraf çekmek, manzarayı keşfetmek ve yeni yerler görmek olduğu tespit edilmiştir. Nitekim Güzel & Köroğlu (2014), doğa turu katılımcılarının eğitilmiş ve orta gelirli olduklarını, büyük bir oranda stresli çalışma ortamındaki beyaz ve mavi yakalıların rahatlatma ve doğayı keşif için doğa turlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yine turist profili ve katılım nedenlerine ilişkin sonuçlar, Tetik (2012)'in ekoturizm üzerine yaptığı çalışma ile paralellik göstermektedir.

Çalışmada doğa yürüyüşü rehberliği boyutları; tur öncesinde, tur esnasında ve tur bitiminde yapılması gerekenler olarak üç başlık altında toplanmıştır. Doğa turu öncesinde yapılacak hazırlıklar tur programına

göre değişkenlik göstermektedir. Ancak tur öncesinde yapılması gereken en önemli hazırlık rota bilgisidir. Turist rehberi yürüyüş yapacağı bölgeyi çok iyi tanımalı ve bölgenin sahip olduğu coğrafi özellikleri, doğal, tarihi ve kültürel değerler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Bunu destekler nitelikte Köroğlu ve ark., (2012), doğaya dayalı gerçekleştirilen etkinliklerde mesleğini icra etmek isteyen rehberlerin bu konuda uzmanlaşmalarının ve özel eğitim almalarının tur yönetimi açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca çalışmada doğa yürüyüşüne katılan turistlerin tur öncesinde doğru, açık ve düzgün bir şekilde bilgilendirilmesinin ve hazırlıkların eksiksiz yapılmasının; tur esnasında bilgi vermenin ve yürüyüş ile ilgili malzeme sağlamanın yanı sıra gruptan birisini kaybetmemenin ve gruba hâkim olmanın önem teşkil ettiği ortaya çıkmıştır. Bu noktada turist rehberlerinin liderlik ve aracılık rolleri göz ardı edilmemelidir. Nitekim Güzel & Köroğlu (2014), doğa turlarında turist rehberlerinin liderlik ve aracılık rollerinin rehberin performansı ve tur deneyimi üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Howard, Thwaites & Smith (2001) de, doğa rehberlerinin yol göstermek, ulaşım ve güvenlik sağlamak gibi işlevsel liderlik ve grup içindeki uyumu yakalamak gibi sosyal liderlik rolünün; yemek vs. organize etmek, tehdit oluşturmayacak bir ortam oluşturmak gibi etkileşimsel aracılık ve bilgi vermek gibi iletişimsel aracılık rolünün önemli olduğunu vurgulamıştır. Tur bitiminde dikkat edilmesi gereken en önemli konu ise, bütün katılımcıların bitiş noktasına gelmesi ve sağlık durumlarıdır. Turistler tatilde oldukları için turlarda da oldukça rahat olabilmektedir. Bu noktada turist rehberleri, her turda olduğu gibi doğa yürüyüşü turlarında da katılımcılara bazı kurallar koymalıdır. Bunun yanı sıra doğa turlarında doğaya, çevreye zarar verilebilmesi nedeniyle, rehberler sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde turun tamamlanması için yol gösterici olmalıdır. Dolayısıyla turist rehberlerinin tur yönetiminde tecrübeli olmaları esastır.

Çalışmada öne çıkan bulgulardan birisi de doğa turlarında birçok aksaklıklarla karşılaşılmasıdır. Turlarda en çok karşılaşılan sorunların; düşme, kazalar, yaralanmalar, zehirlenme, ayakkabı vurma, ayak burkulması – çıkması - kırılması, bacağına kramp girmesi, bilek ve kol kırılması, kişinin kaybolması, böcek-arı sokmaları olduğu ortaya çıkmıştır. Bulgular incelendiğinde sorunlara ilişkin olasılıkları en aza indirmek için, yürüyüş esnasında katılımcıların çok dikkatli olması ve rehberin dediklerini harfiyen yerine getirmesi gerektiği görülmektedir. Bu bağlamda turist rehberlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Ancak en önemlisi; turist rehberinin durumu soğukkanlılıkla karşılamasıdır. Bunun yanı sıra, sakin kalmalı, durum değerlendirmesi yapmalı ve pratik çözümler üretmelidir. Nitekim elde edilen bulgular da doğa turu rehberlerinin ilk yardım eğitimi ve sertifikası almak zorunda olduğunu

göstermektedir. Sonuç olarak, doğa turlarında rehberlik yapmak isteyen kişilerin alanında uzmanlaşmış olmaları gerekmektedir. Nitekim literatürde de trekking gibi doğa temelli turların başarısı için rehberlerin eğitimlerinin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Poudel & Nyaupane, 2016; Yamada, 2011).

Rehberler, ziyaretçinin güvenliğini sağlamak, gidilen yerler hakkında doğru ve ilgi çekici açıklamalar yapmak ve uygun çevresel ve kültürel davranışlar sergilemek gibi ekoturizm deneyiminde gerçekleştirilecek birçok önemli role sahiptir (Black & Weiler, 2002). Bu nedenle doğa bazlı turlarda turist rehberlerinin alana uygun eğitim almaları önem arz etmektedir. Nitekim Black (2007), ekotur rehberlerinin bütün rollerini yeterince sergilemediklerini o nedenle ekotur ve doğa rehberleri için sertifika programlarının önemli olduğunu vurgulamıştır. Lackey & Pennisi (2019) de, eğitim programlarının ekotur rehberlerinin yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olabileceğini belirtmiştir. Doğa turlarına ilişkin geliştirilen öneriler ise şu şekildedir:

- Doğaya zarar vermemek adına belirli kurallara konulmalı ve turlara standartlar getirilmelidir.
- Güzergâhlar gözden geçirilmeli ve kontrolü sağlanmalıdır.
- Alternatif rotalar belirlenmelidir.
- Rotalar belirlenirken turist rehberlerinden yardım alınmalıdır.
- Doğa turları için uzmanlık eğitimi tasarlanmalıdır.
- Seyahat acentaları doğa turlarında uzmanlaşmış rehberleri tercih etmelidir.
- Yerel yönetimler sürdürülebilirlik çerçevesinde denetimlerini gerçekleştirmelidir.
- Turist rehberleri için doğa turlarında uzmanlaşma programları planlanmalıdır.
- Üniversitelerde özel ilgi alanlarına göre eğitim çeşitlendirilmelidir.

Teorik Katkısı

Çalışmada elde edilen veriler, doğa turları ile ilgili çalışmaların azlığı nedeniyle literatüre ve doğa turlarının deneyimi ile yönetimi konusunda turist rehberlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın öncelikli katkısı doğa yürüyüşü yönetiminde dikkat edilmesi gereken noktaları ortaya koymasıdır. Doğa Turu Deneyimi ve Doğa Yürüyüşü Yönetimi konusunda, turist rehberleri için standartların belirlenmesi çalışmanın orijinalliğini vurgulamaktadır.

Uygulamaya Katkısı

Bu çalışma turist rehberlerinin doğa turunu başarılı bir şekilde gerçekleştirecek bilgiler içermesi noktasında bir taslak sunmaktadır. Turist rehberleri, grubu alıp tura başladığında artık tek yetkili ve sorumlu olan, tüm hizmetlerin bir araya getirilmesinde ve turistin tüketimine sunulmasında en önemli kişidir. Tur akışında turist rehberi birçok soruna karşı karşıya kalabilmektedir. Bu noktada turist rehberlerinin, katılımcıların kişilik özellikleri, istek ve tercihleri, ilgi alanları, özel durumları vb. bilgileri öğrenmesi; tur çeşidine göre turun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için turu nasıl yönetmesi (planlama, ön hazırlık, uygulama) gerektiği ve karşılaşılan sorunların çözümünde aktif bir rol oynaması önem taşımaktadır (Karamustafa ve Çeşmeci, 2006). Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda doğa turu deneyimi boyutları (anlamı, yapısı, turist profili, çeşitleri ve motivasyon), tur yönetimi (tur öncesi, tur esnası ve tur bitimi), olağanüstü durumlar ve olağanüstü durumlara yönelik öneriler ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda doğa turlarında rehberlik yapmak ve bu alanda uzmanlaşmak isteyen rehberler, çalışma sonuçlarını doğa turları ile ilgili fikir sahibi olunması ve tur yönetiminin nasıl gerçekleştirilmesi hususunda göz önünde bulundurmalıdır. Bunun yanı sıra turist rehberleri, turlarda karşılaşılabilecek olağanüstü durumların önlenmesinde ve çözümlenmesinde aktif bir rol oynaması gerektiğini göz ardı etmemelidir. Doğa turlarında rehberlerin ve katılımcıların yanlarına almaları gereken malzemeler turun olmazsa olmazlarıdır. Malzemelerin unutulması rehberi çok zor duruma sokacaktır. Dolayısıyla çalışma turist rehberlerinin doğa turlarına hazırlanması noktasında ışık tutacak ve yardımcı olacaktır.

Araştırmanın Kısıtları ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Çalışmanın sadece doğa turları uygulamalarına odaklanması ve doğa turlarında rehberlik yapan kişiler ile sınırlandırılması en önemli kısıtlardır. Bu bağlamda rehber sayısı artırılarak odak grup görüşmeleri ya da nicel araştırmalar; doğa yürüyüşü katılımcıları ile nitel ve nicel araştırmalar yapılabilir. Yerel paydaşlar üzerine doğa turları çalışmaları yapılabilir. Farklı tur çeşitleri üzerinde araştırmalar yapılarak karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Black, R. (2007). Professional Certification: A Mechanic to Enhance Ecotour Guide Performance. In R. Black & A. Crabtree (Ed.), *Quality Assurance and Certification in Ecotourism* (pp.316-336). CABI.
- Black, R. & Weiler, B. (2002). Tour Guide Certification in the Australian Ecotourism Industry: Conception to Adulthood. CAUTHE 2002: Tourism and Hospitality on the Edge; Proceedings of the 2002 CAUTHE Conference. (pp.91-106), Lismore, N.S.W.: Edith Cowan University Press.
- Black, R. & Weiler, B. (2005). Quality assurance and regulatory mechanisms in the tour guiding industry: A systematic review. *The Journal of Tourism Studies*, 16 (1), 24-37.
- Cheng, I. N. Y., Cheung, L. T. O., Chow, A. S. Y., Fok, L. & Cheang, C. C. (2018). The roles interpretative programmes in supporting the sustainable operation of the nature-based Activities, *Journal of Cleaner Production*, 200, 380-389.
- Creswell, J.W. (2016). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (S. B. Demir, Çev.), Ankara: Eğiten Kitap.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Environmental Science. (2020). What Is an Ecotourism Guide?, <https://www.environmentalscience.org/career/ecotourism-guide>, (Erişim Tarihi: 25.05.2020).
- Güzel F.Ö. (2019). Doğal Miras. O. İçöz ve M. Uysal (Ed.) *Turizm Ansiklopedisi Türkiye: Turizm ve Ağırlama Endüstrisinin Temel Kavramları* içinde (s.113). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güzel, Ö. & Köroğlu, Ö. (2014). Turist Rehberlerinin Liderlik ve Aracılık Rollerinin Tur Deneyimine Etkisi: Doğa Turları Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (4), 939-960.
- Gyimothy, S. & Mykletun, R. J. (2004). Play in adventure tourism: The case of Arctic trekking. *Annals of Tourism Research*, 31(4), 855-878.
- Haig, I. & McIntyre, N. (2002). Viewing nature: the role of the guide and the advantages of participating in commercial ecotourism. *The Journal of Tourism Studies*, 13(1), 39-48.
- Howard, J., Thwaites, R. & Smith, B. (2001). Investigating the roles of the indigenous tour guide. *The Journal of Tourism Studies*, 12 (2), 32-39.
- Ingram, C. D. & Durst, P. B. (1989). Nature-oriented tour operators: Travel to developing countries. *Journal of Travel Research*, 28 (2), 11-15.
- Job, H. & Paesler, F. (2013). Links between nature-based tourism, protected areas, poverty alleviation and crises – the example of Wasini Island (Kenya). *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 1(2), 18-28.
- Karamustafa, K. & Çeşmeci, N. (2006). Paket Tur Operasyonunda Turist Rehberlerinin Karşılaştıkları Yönetimsel Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17 (1), 70-86.
- Köroğlu Ö. & Güzel F.Ö. (2014). Visitor Perceptions of The Role of Tour Guides In Natural Resource Management and Sustainable Tourism, *International Journal of Advances in Management and Economics*, 5, 1-8.
- Köroğlu, Ö., Köroğlu, A. & Alper, B. (2012). Doğaya Dayalı Gerçekleştirilen Turizm Faaliyetleri İçerisinde Turist Rehberlerinin Rollerini Üzerine Bir İnceleme. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), 131-139.
- Lackey, N. Q. & Pennisi, L. (2019). Ecotour Guide Training Program Methods and Characteristics: A Case Study from the African Bush. *Journal of Ecotourism*, 1-16, <https://doi.org/10.1080/14724049.2019.1686005>.
- Luzar, E.J., Diagne, A., Ecgan, C. & Henning, B. R. (1998), Profiling the Nature-Based Tourist: A Multinomial Logit Approach. *Journal of Travel Research*, 37 (1), 48-55.
- McKercher, B. & Chan, A. (2005), How special is special interest tourism. *Journal of Tourism Research*, 44 (1), 21-31.
- Merriam, S. B. (1988). *Case Study Research in Education: A Qualitative Approach*. San Francisco, CA, US: The Jossey-Bass Education Series.
- Ormsby, A. & Mannle, K. (2006). Ecotourism benefits and the role of local guides at Masoala National Park, Madagascar. *Journal of Sustainable Tourism*, 14 (3), 271-287.
- Polat, A. T. (2006). *Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Poudel, S. & Nyaupane, G. P. (2016), Exploring the Roles of Tour Guides in Trekking Tourism, <https://scholarworks.umass.edu/ttra/2011/Visual/47/>, Erişim Tarihi: 27.06.2020.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması*. (Ş. Çınkır ve N. Demirkasımoğlu, Çev. Ed.), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Salazar, N. B. (2007). Towards a global culture of heritage interpretation? Evidence from Indonesia and Tanzania. *Tourism Recreation Research*, 32(3), 23-30.

Schaller, H.J. (2016). Tour guides in nature-based tourism: Perceptions of nature and governance of protected areas, the case of Skaftafell at the Vatnajökull National Park. In D. Rancew-Sikora & U. Dis Skaptadóttir (Eds.), *Mobility to the Edges of Europe: The Case of Iceland and Poland* (pp.187-214). SCHOLAR Publishing House.

Silverberg, K.E., Backman, S.J. & Backman, K.F. (1996), A preliminary investigation into the psychographics of nature based travelers to the southeastern United States. *Journal of Travel Research*, 35(2), 19–28.

Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2014). Örneklandırılmış Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Stones, C. R. (1988). Research: Toward a Phenomenological Praxis. *An Introduction to Phenomenological Psychology*, 2, 141-156.

Tetik, N. (2012). Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterlilikleri: Doğu Karadeniz Örneği, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir

Tetik Dinç, N. & GÜDÜ Demirbulat, Ö. (2019). Doğa Turları Rehberliği Alanında Uzmanlaşma. Ö. Güzel ve Ö. Köroğlu (Ed.). *Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma: Özel İlgi Turlarından Özel Konulara* kitabı içinde (s.311-336). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Texas Parks & Wildlife Department. (2002). What is Nature Tourism?., <https://tpwd.texas.gov/landwater/land/programs/tourism/>, Erişim: 25.05.2020.

Weiler, B. & Black, R. (2003). Nature, heritage and interpretive guide training: Mirror on the past and window to the future. In B. Weiler & R. Black (Eds.), *Interpreting the land down under: Australian heritage interpretation and tour guiding* (pp. 21–40). Golden, CO: Fulcrum Publishing.

Weiler, B. & Davis, D. (1993). An exploratory investigation into the role of nature-based tour leader. *Tourism Management*, 14 (2), 91-98.

Yamada, N. (2011). Why Tour Guiding is Important for Ecotourism: Enhancing Guiding Quality with the Ecotourism Promotion Policy in Japan. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 16(2), 140-152.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H. (2008). *Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Yüksel, A. & Yüksel, F. (2004), *Turizmde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Turhan Kitapevi.

Destek Bilgisi: Herhangi bir organizasyondan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Çalışmaya katılan tüm bireysel katılımcılar kendi rıza ve istekleriyle araştırmaya dâhil olmuştur.

Etik kurul onayı: Çalışmada veri toplama süreci 01 Ekim – 20 Aralık 2019 tarihlerinde tamamlanmış olup, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. Bu nedenle etik kurul onayına gerek bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı:

1. Yazar Katkı Oranı: % 40
2. Yazar Katkı Oranı: % 30
3. Yazar Katkı Oranı: % 30

Extensive Summary

The Nature Tour Experience and Trekking Management: A Phenomenological Analysis in terms of Tourist Guides

Funda ÖN*, Hande AKYURT KURNAZ,
F. Özlem GÜZEL

The tourists demands for experiencing the sea, sun and sand have started to replace with tourists' special interests. Experiencing the nature-based tours has become increasingly popular. While doing these activities, tourists need someone to guide them. The subject of specialization in the field of nature tours becomes a prerequisite for being able to guide tourist groups with different requests and demands. The aim of this study is to reveal what the guiding practices are performed in hiking and to provide tips to tourist guides and candidates who want to specialize in this field on how hiking tours are implemented. In this context, in line with the purpose of the research, the basic and sub-research questions are determined as follows:

Basic Research Question: What is the perception of the tourist guides for the trekking guidance?

Sub-Research Question 1: What are the dimensions of the nature tour experience?

Sub-Research Question 2: What are the dimensions of trekking guidance?

Sub-Research Question 3: What are the extraordinary situations that may arise in trekking experiences? Can recommendations be offered for prevention?

In this research, phenomenological research design, which is one of the qualitative research approaches, was preferred. Since individual experiences are important in phenomenological research, people who have experienced the subject of the research subject should constitute the sample. In this context, purposeful sampling was used within the scope of the research. In order to gain access to the idea behind the research, meetings were held with tourist guides who were guided by hiking and who had experience in nature tour management.

The findings include these topics; the meaning, structure and types of the nature based tour of the perceptions of the tourist guides about the nature tour experience, and the tourist profile and motivations of the nature tour. The meaning perceptions of the

participants' nature-based tour experience are gathered under the following headings; freedom, nature, special interest, sports, recreative activity, therapy, escape, health, adventure and tranquility. Participants stated that a) trekking tours are carried out in a daily or weekly time period, b) accommodation is made in tent, camping, bungalow-style places, c) picnics for lunch or meals can be eaten in village houses, d) 15-18 km of daily walking used mostly containing cultural objects, flora-fauna and wildlife. As a result of the interviews, the types of trekking tours are classified as follows;

- *Walks in a natural area, in a national park,*
- *Cultural route walks (walks where we can see an ancient city or cultural heritage element),*
- *Winter walks using technical equipment (pickaxe, boots),*
- *Summit marches (technical material may be required according to the season).*

According to the information obtained from the participants; a) the tourist profile participating in the trekking consists of people of middle age and above, middle b) have high income people c) have busy work life, d) have sportive lifestyle, e) educated, knowledgeable, high cultural level, environmentalist. In addition, they are social, love to share, open to adventure, looking for new places and new people. The motivations of tourists doing trekking are; a) escaping from the modern world stress, b) escaping from the crowded, monotonous style of the cities, c) seeing the real village life/rural areas d) experiencing the nature, e) being in touch with nature, healthy life, f) catching peace of mind, g) socializing, i) seeing new regions and i) taking photos. Also the findings shows that the dimensions of hiking guidance are evaluated under three headings as things to do before, during the tour and after the tour. In addition, information has been given about the extraordinary situations encountered in nature tours. Extraordinary situations that can be encountered based on the experiences of the tourist guides who perform their profession in trekking tours are listed as; falls, accidents, injuries, poisoning, shoots, foot sprains - dislocation - breakage, cramping in the leg, wrist and arm fracture, loss of the person, scorpion-snake-insect-bee stings, dog attack and attack of other wild animals, if any. The suggestions developed for nature tours are as follows:

- In order not to harm nature, certain rules should be set and standards should be introduced for tours.
- Routes should be reviewed and controlled.

* Corresponding author at: Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Tourism, E-mail Address: fundakon@mu.edu.tr

- Alternative routes should be determined.
- Guides should be participated in determining/ designing the routes.
- Specialist training should be designed for nature tours.
- Travel agencies should prefer specialized guides on nature tours.
- Local governments should carry out their supervisions within the framework of sustainability.
- Specialization programs for nature tours should be planned for tourist guides.
- Education should be diversified according to special interests in universities.

Theoretical Contribution

Although the data obtained from the study are not generalized, it is thought that it will contribute to the literature and tourist guides on the experience and management of nature tours due to the scarcity of studies related to nature tours. The primary contribution of the study is to reveal the points to be considered in hiking management. In particular, it is assumed that the findings of the study will provide practical information about the guides and tourism students who want to specialize in trekking guidance. Setting standards for tourist guides on “Nature Tour Experience” and “Hiking Management” emphasizes the originality of the study.

Contribution to Practice

This study contains information that tourist guides will benefit the nature tour management successfully. Tourist guides are the only authorized and responsible people when they take the group and start the tour, and they are the most important people in bringing together all the services and offering them to the consumption of tourists. In this context, tourist guides who want to guide nature tours and specialize in this field should consider the results of the study in terms of having an idea about nature tours and how to carry out tour management. In addition, tourist guides should not ignore the need to play an active role in preventing and resolving extraordinary situations that may be encountered on tours. The materials that guides and participants should take with them in nature tours are indispensable for the tour. Forgetting the materials will put the tourist guide in a very difficult situation. Therefore, the study will give clues for tourist guides to prepare for nature tours.

Limitations of the Research and Suggestions for Future Research

The most important constraints are that the study only focuses on nature tours practices and restricts it to tourist guides who guide nature tours. In this context, focus group interviews or quantitative research by increasing the number of guides; Qualitative and quantitative research can be done with trekking participants. Nature tours can be conducted on local stakeholders. It can be compared by making researches on different tour types.